

In praktijk waarschijnlijk niet veel veranderingen

Nieuwe regels voor veiligheidsdiensten

Grote industriële en stuwadoorsbedrijven krijgen vanaf 1 januari 1990 te maken met nieuwe regels voor bedrijfsveiligheidsdiensten. De nieuwe regelingen zijn aangekon-

digd in het Staatsblad van 25 juli 1989 (nrs. 304 en 305). Bedrijven krijgen tot 1 januari 1990 de tijd om zich voor te bereiden op de nieuwe situatie.

Het gaat om twee regelingen. In de eerste wordt aangegeven welke bedrijven te maken krijgen met de plicht om een veiligheidsdienst conform art. 19 van de Arbowet aan zich te verbinden. De officiële naam van de regeling luidt: Besluit verplichtstelling veiligheidsdiensten Arbeidsomstandighedenwet. De juridische basis voor dit besluit ligt in art. 19 van de Arbowet. In de tweede regeling wordt aangegeven aan welke eisen een dergelijke dienst en de medewerkers ervan moeten voldoen. Dit besluit heet: Besluit eisen veiligheidsdiensten Arbeidsomstandighedenwet en is gebaseerd op art. 19, 20 en 22 van de Arbowet.

De verplichtstelling geldt voor bedrijven die aan twee criteria voldoen. Ten eerste moeten er 500 of meer werknemers in dienst van het bedrijf zijn. In de tweede plaats moet de meerderheid van de werknemers fabrieksarbeid verrichten, zoals nader omschreven in het Veiligheidsbesluit voor Fabrieken of Werkplaatsen. Ook stuwadoorsbedrijven met 500 of meer werknemers vallen onder de verplichting. Indien een bedrijf meerdere vestigingen in dezelfde regio heeft, kunnen deze als één bedrijf worden aangemerkt. Zo'n bedrijf is ook verplicht een veiligheidsdienst aan zich te verbinden. Bouwondernemingen vallen vooralsnog niet onder de verplichtstelling.

De verplichting houdt in dat bedrijven een veiligheidsdienst aan zich moeten verbinden. Dat kan op verschillende manieren. Een bedrijf kan zelf een veiligheidsdienst opzetten. We spreken dan over een eenvoudige dienst. Meerdere bedrijven kunnen samen een veiligheidsdienst opzetten. We spreken dan van een gezamenlijke dienst. Een bedrijf kan zich ook bij een al bestaande gezamenlijke dienst aansluiten. Verder is het ook nog mogelijk dat een veiligheidsdienst wordt gecombineerd met een bedrijfsgezondheidsdienst. We

Figuur 1: Toegestane vormen van veiligheidsdiensten

	één bedrijf	meer bedrijven
alleen BVD	enkelvoudige dienst	gezamenlijke dienst
BVD + BGD	gecombineerde dienst	gecombineerde gezamenlijke dienst

Figuur 2. Opleidingseisen aan medewerkers veiligheidsdiensten, incl. overgangsbepalingen

Hoofd van de veiligheidsdienst

50 jaar of ouder	Ten minste MTO; verder geen eisen
Jonger dan 50 - in het bezit van Ac of HTO - andere vooropleiding	Ten minste MTO + MVK en verder: Binnen 3 jaren HVK of UVK Binnen 10 jaren Ac of HTO + HVK of UVK

Personen die tussen 25 juli 1989 en 24 juli 1992 als hoofd worden aangesteld, moeten in het bezit zijn van een Ac- of HTO-diploma en dienen per 25 juli 1992 in het bezit te zijn van een UVK- of HVK-diploma.

Veiligheidskundige

50 jaar of ouder	geen opleidingseisen
Jonger dan 50 - in bezit van MTO - andere vooropleiding	Binnen 3 jaren MVK Binnen 8 jaren MTO + MVK

Personen die tussen 25 juli 1989 en 24 juli 1992 als veiligheidskundige worden aangesteld, moeten in het bezit zijn van een MTO-diploma en dienen per 25 juli 1992 in het bezit te zijn van een MVK-diploma.

Verklaring van de gebruikte termen:

- MTO = middelbaar technische beroepsopleiding.
- HTO = hoger technische beroepsopleiding.
- Ac = doctoraal natuur- of technische wetenschappen.
- MVK = post middelbaar beroepsonderwijs in veiligheidskunde.
- HVK = post hoger beroepsonderwijs in veiligheidskunde.
- UVK = post academisch onderwijs in veiligheidskunde.

De peildatum voor de genoemde termijnen is 25 juli 1989.

spreken dan van een gecombineerde dienst. Ten slotte kunnen meerdere bedrijven samen een gecombineerde dienst opzetten (zie figuur 1).

In de praktijk betekent de verplichtstelling dat bedrijven die al verplicht waren een bedrijfsgezondheidsdienst aan zich te verbinden, nu ook een veiligheidsdienst aan zich dienen te verbinden.

Erkenning

In art. 22 van de Arbowet is vastgelegd dat de veiligheidsdiensten die onder de verplichtstelling vallen, door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid erkend moeten worden. Deze erkenning wordt verleend mits voldaan wordt aan art. 19, derde en vijfde lid van de Arbowet en aan de eisen van het nieuwe Besluit eisen veiligheidsdiensten Arbowet. In art. 19, derde lid van de Arbowet worden de taken van een veiligheidsdienst genoemd, terwijl in lid vijf wordt aangegeven dat een dienst onder leiding moet staan van een geschikt, deskundig en ervaren persoon, die rechtstreeks toegang heeft tot de directie. Veiligheidskundigen dienen zich te laten leiden door hun deskundigheid en zij moeten een onafhankelijke positie innemen ten opzichte van de directie.

In het nieuwe besluit veiligheidsdiensten worden nadere eisen gesteld. Deze hebben betrekking op de kwantitatieve en kwalitatieve bezetting van de dienst en de huisvesting en uitrusting ervan. Speciaal voor gezamenlijke veiligheidsdiensten worden enkele aanvullende eisen gesteld, waarover zo dadelijk meer.

Bezetting

De bezetting van een veiligheidsdienst dient voldoende te zijn om de taken, die in art. 19 van de Arbowet zijn genoemd, uit te kunnen voeren. Om hoeveel mensen het precies gaat, hangt af van zaken als: de aard van het bedrijf, de daarin aanwezige risico's en de complexiteit van de organisatie. In tegenstelling tot eerdere discussie over dit onderwerp wordt er dus geen concreet getalscriterium genoemd. Volstaan wordt met de mogelijkheid om erkenning te weigeren indien in de toetsingsprocedure blijkt dat de bezetting van de dienst te wensen over laat. Overigens zal ten aanzien van de praktische aspecten van de erkenningsprocedure nog een nadere regeling worden uitgewerkt.

Opleiding

Het hoofd van een veiligheidsdienst dient in het bezit te zijn van een

doctoraal of HBO-getuigschrift op natuurwetenschappelijk of technisch gebied. Deze vooropleiding dient te zijn aangevuld met een vervolgopleiding in de veiligheidskunde op post-academisch of post-HBO-niveau (HVK).

De opleidingen die hiervoor in aanmerking komen, zullen door de minister aangewezen worden. Het wachten is dus nog op een derde besluit, namelijk een waarin een regeling is opgenomen voor de erkenning van post-academische en post-HBO-opleidingen in de veiligheidskunde. Veiligheidskundigen die binnen een veiligheidsdienst werkzaam zijn – maar geen hoofd zijn – dienen ten minste een MBO-diploma op technisch gebied te bezitten, aangevuld met een post-MBO-opleiding in de veiligheidskunde (MVK). Ook deze opleidingen zullen (later) door de minister worden aangewezen.

Aan andere medewerkers van een veiligheidsdienst worden geen opleidingseisen gesteld.

Om de reeds bestaande veiligheidsdiensten en hun medewerkers tijd te geven in te spelen op deze opleidingseisen, is een aantal overgangsbepalingen in het besluit opgenomen. Hierop komen we later nog terug.

Ervaring

Hoofden van veiligheidsdiensten moeten ten minste drie van de vijf jaren die vooraf gaan aan hun benoeming relevante, praktische ervaring hebben opgedaan. Aan deze eis wordt voldaan indien betrokkene drie jaren als veiligheidskundige binnen een veiligheidsdienst gewerkt heeft of drie jaren een leidinggevende functie heeft gehad in een fabriek of stuwadoorsbedrijf. Ook ten aanzien van deze ervaringseis bestaat een overgangsbepaling.

Huisvesting en uitrusting

De veiligheidsdienst moet zodanig zijn gehuisvest en allerlei benodigheden en faciliteiten zijn voorzien, dat hij zijn taak goed kan vervullen. Er dient ook voldoende niet-veiligheidskundig personeel binnen de dienst werkzaam te zijn.

Gezamenlijke dienst

Zoals reeds opgemerkt worden aan gezamenlijke diensten extra eisen gesteld. Ten eerste wordt bepaald dat een gezamenlijke dienst onder beheer moet staan van een rechtspersoon die zijn taken zonder winstoogmerk vervult. In het bestuur van deze rechtspersoon, bijvoorbeeld een stichting, dienen vertegenwoordigers van de werknemers uit de betrokken bedrijven te zitten. Aan deze eisen

moet op uiterlijk 25 juli 1992 zijn voldaan (overgangsbepaling). De bezetting van de gezamenlijke dienst moet ook weer voldoende zijn om de taken ten behoeve van de verschillende bedrijven op een goede manier te kunnen vervullen. De veiligheidskundigen dienen voldoende bereikbaar en beschikbaar te zijn.

Overgangsbepalingen

Personen die nu reeds als veiligheidskundige binnen of als hoofd van een veiligheidsdienst werkzaam zijn, hoeven nog niet onmiddellijk te voldoen aan de opleidings- en ervaringseisen. Afhankelijk van de leeftijd en de vooropleiding van betrokkene op 25 juli 1989, gelden verschillende overgangstermijnen (zie figuur 2). Van belang is of de veiligheidskundige op die datum 50 jaar of ouder is en of hij reeds over de vereiste vooropleiding beschikt. Daarnaast wordt een onderscheid gemaakt naar de functie: voor diensthoofden gelden andere bepalingen dan voor veiligheidskundigen van een dienst.

Praktijk

Zoals uit de memorie van toelichting bij beide besluiten blijkt, is er naar gestreefd om zo goed mogelijk bij de reeds bestaande praktijk aan te sluiten. In veel bedrijven zal er dan ook niet veel veranderen en zullen geen grote kosten gemaakt hoeven worden om te kunnen voldoen aan beide nieuwe regelingen. Daarnaast is het een goede zaak dat de titel 'veiligheidskundige' over enige tijd meer nadrukkelijk zal zijn gekoppeld aan een degelijke vooropleiding. Het wettelijk kader rondom de positie van de veiligheidskundige en de veiligheidsdienst is weer een beetje vollediger geworden.

Guido Bayens

Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden NIA, Amsterdam